
СЕКЦІЯ 2.

Цифрові технології публічного управління

Скороход Олексій Петрович

Здобувач третього рівня вищої освіти

кафедри політології та державного управління.

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ORCID: 0009-0001-0001-2568

ПРАКТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ГОЛОСУВАННЯ (E-VOTING) В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

Починаючи з 2000-х років, електронне голосування або e-voting привернуло значну увагу та здобуло популярність завдяки своєму потенціалу оптимізувати процес голосування, підвищити доступність для виборців і зменшити ймовірність людської помилки під час підрахунку голосів. Проте, ця технологія, як і будь яка новація, містить значні ризики і проблеми, включаючи конфіденційність даних, цифровий розрив, інформаційну безпеку тощо.

Щоб зрозуміти наслідки та виклики електронного голосування, уряди по всьому світу активно включились у процес дослідження цієї технології через реалізацію низки пілотних проектів спрямованих на тестування e-voting за допомогою різних платформ для онлайн-голосування і додатків для смартфонів [1].

Серед європейських країн де електронне голосування стало вже традицією, найбільш відомий та успішний досвід має Естонія. В цій країні використовують електронне голосування з 2005 року для національних виборів у парламент. Система дозволяє громадянам голосувати онлайн за допомогою національних ідентифікаційних карток і безпечної електронної платформи для голосування [2].

Однак, практика електронного голосування на початку. 2000р. у європейських країнах не завжди мала позитивну результативність, що призводило до призупинення або відмови від цих експериментів. Так, Швейцарія після декількох спроб впровадження системи електронного голосування на регіональних виборах, через занепокоєння щодо безпеки та можливих маніпуляції, призупинила реалізацію даного експерименту. Норвегія

провела випробування електронного голосування на місцевих виборах, але його було припинено через проблеми безпеки та відсутність довіри громадськості до системи. Бельгія у 1994 та 2003 роках провела серію експериментів з електронним голосуванням у яких взяло участь 22 % населення. Однак після того, як виникли занепокоєння щодо безпеки та надійності системи, а компанії виробники систем визнали наявність помилок у підрахунку голосів, у 2004 році країна вирішила припинити її використання та повернутися до традиційних паперових бюлетенів. Франція випробувала систему електронного голосування в кількох пілотних проектах, але вони не були широко впроваджені через занепокоєння щодо безпеки, прозорості та потенціалу фальсифікацій на виборах. Німеччина вивчала системи електронного голосування в деяких регіонах, але в результаті серйозних дебатів щодо безпеки та надійності таких систем, Федеральний конституційний суд, у 2009 році, постановив, що використання машини для електронного голосування протирічить Конституції через занепокоєння щодо прозорості та можливості перевірки результатів [3].

Великобританія реалізувала низку пілотних проектів та випробувала ряд систем електронного голосування на місцевих виборах. Однак занепокоєння щодо безпеки, надійності та потенціалу шахрайства обмежили їх застосування. Молдова експериментувала з системами електронного голосування. У 2010 році Молдова впровадила національне електронне голосування на парламентських виборах. Система дозволяла громадянам Молдови, що проживають за кордоном, голосувати електронно на парламентських виборах, використовуючи онлайн-платформу. Однак система електронного голосування в Молдові зіткнулася з критикою і скандалами. Висловлювалися обурення щодо безпеки та цілісності системи, з обвинуваченнями в можливому маніпулюванні та шахрайстві. Також були повідомлення про технічні проблеми та вразливості в електронній платформі. В результаті Молдова призупинила використання електронного голосування на національних виборах. Однак країна тісно співпрацює з Радою Європи в питаннях поліпшення безпеки та надійності своєї системи електронного голосування перед подальшим розглядом її введення на майбутніх виборах.

Незважаючи на початковий бум, після десятиліття експериментів, розвиток е-голосування відійшов на другий план – багато в чому у відповідь на серйозні проблеми, пов'язані з безпекою та ризиком шахрайства. Проте, сьогодні, суспільна дискусія навколо нововведень у галузі цифровізації виборів отримала нове дихання і переживає щось на зразок ренесансу. Сучасні глобальні проблеми та виклики, такі як пандемія COVID-19, збільшення кількості й масштабів збройних конфліктів, і в першу чергу повномасштабне вторгнення Росії в Україну, спричинило зміну суспільного тренду по відношенню до електронного голосування. Країни західної демократії, відчули

себе зобов'язаними зробити все можливе для уникнення негативних наслідків тимчасового припинення демократії через перенесення виборів й поступово погоджуються на впровадження систем е-голосування. Так, Швейцарія у 2023 році у 3 кантонах відновила систему електронного голосування на парламентських виборах. На 2024 рік заплановано розширення дії системи ще на один кантон. У 2022 році, за підтримки Ради Європи у Молдові, розпочато реалізацію 2 етапу цифровізації виборчого процесу [4].

Не дивлячись не суттєвий технологічний прорив в останні роки, демографічні зміни, доступність Інтернету та обізнаність мас у користуванні сучасними технологіями, такими як он-лайн системи вибору (в першу чергу мова йде про он-лайн системи побутового, повсякденного вибору та он-лайн платформи для банкінгу), розвиток, впровадження, а головне прийняття систем електронного голосування залишається проблемним питанням розвитку суспільства.

Електронне голосування пропонує численні переваги, які можуть значно покращити демократичний процес. Використовуючи електронне голосування, уряди можуть досягти більшої ефективності виборчого процесу, покращити надання державних послуг, а також підвищити політичну участь і прозорість.

Однак існують також проблеми та бар'єри, які необхідно враховувати під час впровадження систем електронного голосування. Ці виклики включають занепокоєння щодо конфіденційності та безпеки, забезпечення рівного доступу для всіх виборців (подолання цифрового розриву), а також можливість технічних збоїв або маніпуляції голосами. Системи електронного голосування мають потенціал революціонізувати спосіб проведення виборів, але важливо підходити до їх впровадження з обережністю та уважним розглядом цих потенційних проблем. Важливо визнати, що запровадження електронного голосування не є універсальним рішенням і може бути обмежене країнами з достатньою інституційною та технічною інфраструктурою.

Загалом, незважаючи на те, що електронне голосування пропонує такі потенційні переваги, як підвищена доступність та ефективність, вирішення питань безпеки та конфіденційності матиме вирішальне значення для його широкого впровадження та визнання. Тому подальші дослідження даної теми мають не аби яку актуальність і безперечно будуть носити не лише теоретичний а й суто практичний характер.

Список використаних джерел

1. Turnbull-Dugarte S. J., Devine D. Support for digitising the ballot box: A systematic review of i-voting pilots and a conjoint experiment. *Electoral Studies*. 2023. Vol. 86. P. 102679. URL: <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2023.102679>. (дата звернення: 11.03.2024).

2. Alvarez R. M., Hall T. E., Trechsel A. H. Internet Voting in Comparative Perspective: The Case of Estonia. *PS: Political Science & Politics*. 2009. Vol. 42, no. 03. P. 497–505.

URL: <https://doi.org/10.1017/s1049096509090787>. (дата звернення: 14.05.2022).

3. Bundesverfassungsgericht - Presse - Verwendung von Wahlcomputern bei der Bundestagswahl 2005 verfassungswidrig. *Bundesverfassungsgericht - Startseite*.

URL: <https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/2009/bvg09-019.html>. (дата звернення: 14.03.2024).

4. Council of Europe. The perspective of the electoral complaints in electronic format is being opened in the Republic of Moldova - Electoral assistance - www.coe.int. *Electoral assistance*. URL: <https://www.coe.int/en/web/electoral-assistance/-/the-perspective-of-the-electoral-complaints-in-electronic-format-is-being-opened-in-the-republic-of-moldova>. (дата звернення: 14.03.2024).

Стромець Максим

Здобувач другого рівня вищої освіти,
ННІ економіки і права, кафедра менеджменту та державної служби.
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО ГОЛОСУВАННЯ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Цифрова трансформація демократичних процесів в українському суспільстві, а також бойові дії на території нашої країни актуалізували проблему можливості проведення виборчого процесу під час дії правового режиму воєнного стану.

Еміграція значної частини українців через повномасштабне вторгнення РФ, тимчасово окуповані території та занепокоєння щодо безпеки електронних виборів ставлять під сумнів правомірність і прозорість народного волевиявлення. Це все може негативно вплинути на рівень довіри громадян до результатів такого голосування.

У будь-якому разі запровадження системи електронного голосування під час проведення майбутніх виборів в Україні постає об'єктивною потребою громадянського суспільства у зв'язку з необхідністю розвитку демократичних інститутів відповідно до нових вимог післявоєнного відновлення. Оскільки проведення виборів в умовах воєнного стану є неможливим, згідно з Конституцією України та ЗУ «Про правовий режим воєнного стану», важливо